

Kaupungin nimet Namnen i staden

Helsinki
Helsingfors

Unioninkatu–Unionsgatan
Kuva/Foto Ståhlberg K. E.
Museovirasto, finna.fi

Nimistösuunnittelu on osa kaupunkisuunnittelua. Nimet suunnitellaan asemakaavoituksen yhteydessä. Nimistö luodaan paikasta käsin ja se on tarkoitettu kestämaan aikaa. Nimien pitää olla toimivia niin suomeksi kuin ruotsiksi. Nimien tarve ja vaatimus selkeydestä on korostunut karttasovellusten ja navigaattoreiden käytön myötä.

Namnplanering är en del av stadsplaneringen. Namn planeras i samband med detaljplanen. Vid namnplanering utgår man från platsens perspektiv och avsikten är att namnen ska hålla över tid. Namnen i Helsingfors ska fungera både på finska och på svenska. Behovet av bra fungerande namn och kravet på tydlighet har blivit allt viktigare genom bruket av kartappar och navigatörer.

Unionsgatan (Unioninkatu) ja Elisabetsgatan (Liisankatu) nimettiin, kun keisari Aleksanteri I vieraili Helsingissä syyskuussa 1819. Samalla keisari määräsi katujen nimeämisen kenraalikuvernööri Fabian Steinheilin ja uudelleenrakentamiskomitean puheenjohtaja J. A. Ehrenströmin tehtäväksi. Vuonna 1820 palojärjestyksen yhteydessä hyväksyttiin runsaasti uutta nimistöä, kuten Berggatan (Vuorikatu), Nylandsgatan (Uudenmaankatu) ja Skillnaden (Erottaja). Kadut nimettiin vain ruotsiksi vuoteen 1906 asti, jolloin kaupungin hallintokieleksi tuli ruotsin lisäksi myös suomi. Nimien kirjoitusasuissa on tapahtunut muutoksia vuosikymmenten aikana ja niitä on käytetty venäjänkielisessäkin asussa.

Katujen lisäksi nimiä annetaan asemakaassa myös puistoille, aukioille, pyöräily- ja jalankulun yhteyksille, silloille ja muille paikoille. Täydentävää nimistöä annetaan tarpeen mukaan myös jo rakennetuille alueille eri puolilla kaupunkia. Tällä hetkellä Helsingissä on käytössä noin 7 000 nimeä ja uusia syntyy kaiken aikaa. Esimerkiksi Kuninkaantammen nimistö on ammennettu suomalaisesta maalaustaiteesta ja naistaitelijoista. Puistot on nimetty Fanny Churbergin, Maria Wiikin, Helene Schjerfbeckin, Venny Soldan-Brofeldtin ja Ellen Thesleffin mukaan. Nimistön värikäs aihepiiri heijastuu myös alueen rakennusten värivalinnoissa.

Keskeisiä periaatteita nimiä annettaessa

Nimiä annettaessa kaupunkia käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Nimen tulee olla toimiva sekä suomen että ruotsin kielellä ja nimi saa esiintyä kaupungissa vain kerran. Toisiaan läheisesti muistuttavia nimiä pyritään välttämään. Myös naapurikaupunkien nimistö otetaan tässä huomioon. Pyrkimyksenä on, että annettavalla nimellä on vankka paikallishisto-

riallinen tai muu ympäristöön liittyvä perusta. Silloin kun alueella tarvitaan paljon nimiä, saatetaan käyttää niin sanottuja ryhmänimiä, jolloin alueen nimistö luodaan tietyn aihealueen piiristä.

Katu, aukio, puisto tai muu kohde voidaan nimetä henkilön mukaan tai muistoksi, mikäli henkilö liittyy merkittävällä ja positiivisella tavalla nimettävään paikkaan tai edustaa sen historiallista kerrostuneisuutta. Henkilön tulee olla syntynyt tai asunut merkittävän osan elämästään tai tehnyt merkittävän elämäntyön Helsingissä. Kyseeseen voi tulla myös kansallisesti tai kansainvälisesti merkittävän elämäntyön tehnyt suomalainen. Paikkaa ei nimetä elossa olevan henkilön mukaan. Edelleen toimivan yrityksen tai yhteisön nimeä voidaan poikkeuksellisesti harkita käytettäväksi nimessä, mikäli yritys tai yhteisö on samannimisenä toiminut usean sukupolven ajan samalla paikalla ja sillä on suuri paikallinen merkitys.

Käytössä olevia nimiä ei muuteta ilman erityistä, painavaa syytä. Tärkeänä periaatteena pidetään, että paikalle löydetään nimi eikä nimelle paikka. Nimiä luodaan nykyisten ja tulevien kaupunkilaisten tarpeisiin.

Nimistötoimikunta

Kaupunginhallituksen asettama nimistötoimikunta on asiantuntijaelin, joka kokoontuu keskimäärin kymmenen kertaa vuodessa ja tekee vuosittain noin sata nimesitystä. Nimet vahvistetaan asemakaavoissa. Nimistötoimikunta seuraa nimistösuunnittelun kehitystä Suomessa ja muualla Euroopassa sekä antaa lausuntoja nimikysymyksissä. Myös kuntalaiset voivat vaikuttaa ja tehdä aloitteita nimiasioissa. Nimistötoimikunta ja sen edeltäjä kadunnimikomitea ovat toimineet vuodesta 1945.

Unionsgatan och Elisabetsgatan fick sina namn när kejsar Alexander I av Ryssland besökte Helsingfors i september 1819. Samtidigt gav kejsaren generalguvernören Fabian Steinheil och nybyggnadskommitténs ordförande J. A. Ehrenström i uppdrag att namnge stadens gator. I samband med en ny brandstodsordning 1820 fastställdes nya namn som Berggatan, Nylandsgatan och Skillnaden. Fram till 1906 fick gatorna namn bara på svenska eftersom svenska var det enda förvaltnings språket i staden. Stavningen har justerats genom årtiondena och vissa namn har också haft ryska former.

I detaljplanen namnges förutom gator också parker, öppna platser, cykel- och gångvägar och broar. Här och där i staden utförs också kompletterande namngivning enligt behov. Det finns cirka 7 000 namn i Helsingfors och nya kommer till hela tiden. Exempel på nya namn finns i Kungseken där namnen har sina rötter i finsk målarkonst och kvinnliga bildkonstnärer. Parkerna har fått namn efter Fanny Churberg, Maria Wiik, Helene Schjerfbeck, Venny Soldan-Brofeldt och Ellen Thesleff. Det konstnärliga och färgrika namnbeståndet avspeglas även i val av byggnadernas färgvärld.

Centrala principer vid namngivning

Staden behandlas som en helhet när gator, parker och andra platser i staden ska få namn. Namnen ska fungera både på finska och på svenska och får förekomma bara en gång i staden. Man försöker undvika namn som är alltför lika varandra. Även namnskicket i grannstäderna beaktas. Målet är att namnen ska ha en förankring till lokalhistorien eller till omgivningen. När det behövs många namn inom ett område kan man utgå från ett specifikt tema med koppling till området.

Gator, parker och andra platser kan kallas upp efter personer som är födda i Helsingfors eller

som har bott en stor del av sitt i staden eller som har utfört ett betydande livsverk i Helsingfors. Också finländare som utfört ett betydande livsverk antingen nationellt eller internationellt kan komma i fråga. En viktig princip är att gator inte ska kallas upp efter personer under deras livstid. Verksamma företag brukar inte heller få gator uppkallade efter sig. Man kan överväga det här bara om ett företag haft stor betydelse lokalt, varit verksamt under samma namn och flera släktled på samma ställe.

Etablerade namn ändras inte utan särskilda, vägande skäl. En annan viktig princip är att man namnger en plats, inte letar efter lämpliga platser för ett namn. Namnen finns till för nuvarande och framtida invånares behov.

Namnkommittén

Namnkommittén, som utses av stadsstyrelsen, är ett expertorgan som sammanträder cirka tio gånger per år och som lämnar ett hundratal namnförslag årligen. Namnen stadfästs officiellt i detaljplanerna. Namnkommittén följer också med namnplaneringens utveckling i Finland och i Europa och ger utlåtanden i namnfrågor. Även invånarna kan ta initiativ i namnfrågor. Namnkommittén och dess företrädare gatunamnskommitté har varit verksamma sedan år 1945.

Kiinnostuitko?

Vill du veta mer?

kartta.hel.fi/nimet

Kirjasarja Helsingin kadunnimet 1–3

Bokserien Helsingfors gatunamn 1–3

hel.fi/kaupunkiymparisto

hel.fi/stadsmiljo

facebook.com/HelsinkiKaupunkiymparisto

twitter.com/HelsinkiKymp